

แนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคงโลก ๒๐๑๖: สถานการณ์ความขัดแย้งที่น่าจับตามอง

สถานการณ์ความขัดแย้งที่สำคัญทั่วโลก ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยมี ๓ สถานการณ์สำคัญ ได้แก่ (๑) กลุ่มตาลีบันในอัฟกานิสถาน (๒) สงครามกลางเมืองในซีเรีย และ (๓) ข้อพิพาททะเลจีนใต้ ซึ่งในสองสถานการณ์แรกนั้นจะเกี่ยวข้องกับการขยายตัวของกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่ม IS ที่มีแนวโน้มเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนในเรื่องข้อพิพาททะเลจีนใต้ จะส่งผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพในการเป็นอาเซียน และการรักษาสมดุลของประชาคมมหาอำนาจในภูมิภาค

สถานการณ์โลก ๑ ปีที่ผ่านมา หลายภูมิภาคได้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านความมั่นคงที่รวดเร็วทั้งทางด้านการเมือง สังคม เทคโนโลยี การทหาร และเศรษฐกิจ โดยมีทั้งการสร้างกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ และความขัดแย้งระหว่างประเทศที่มีมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง ซึ่งสถานการณ์ความขัดแย้งในภูมิภาคต่างๆ ทั้งในตะวันออกกลาง เอเชียแปซิฟิก และแอฟริกา ที่อาจลุกลามขยายออกไปจนไม่สามารถจำกัดวงได้ โดยในปี ค.ศ.๒๐๑๖ มีหลายหน่วยงานได้คาดการณ์ถึงความขัดแย้งทั่วโลกที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติ การวางยุทธศาสตร์ และนโยบายการต่างประเทศ โดยความขัดแย้งเหล่านี้อาจนำไปสู่ความไม่มั่นคงในระดับโลกที่หลายประเทศต้องเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

สนับสนุนกลุ่มเคลื่อนไหวชาวเคิร์ด โดยความขัดแย้งดังกล่าวทำให้มีผู้เสียชีวิตแล้วมากกว่า ๓ หมื่นคน

๓) เยเมน : สงครามภายในประเทศ และการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง ไปจนถึงการเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับอย่างสำคัญของซาอุดีอาระเบียและอิหร่าน
๔) ลิเบีย : ความวุ่นวายหลังสิ้นสุดยุคของประธานาธิบดีกาดดาฟี และการเข้ามาของกลุ่ม IS ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ รวมถึงการจัดการส่งออกแก๊สและน้ำมัน ซึ่งรัฐบาลใหม่ต้องดำเนินการต่อไป

๕) ปัญหาใน Lake Chad Basin : ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ไนจีเรีย ไนเจอร์ แคเมอรูน และชาด ที่กำลังเผชิญหน้ากับกลุ่มก่อการร้าย Boko Haram

๖) ซูดานใต้ : ปัญหาสงครามกลางเมือง การรักษาสันติภาพ และการผลักดันจาก Intergovernmental Authority on Development (IGAD) ซึ่งเป็นองค์การความร่วมมือส่วนภูมิภาคที่พยายามผลักดันให้ผู้นำซูดานใต้ปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างประเทศ

๗) บุรุนดี : ประธานาธิบดี Pierre Nkurunziza พยายามรักษาอำนาจเพื่อยื้อต่อในตำแหน่ง ทำให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างกองกำลังรัฐบาลกับกลุ่มกบฏต่อสู้ฝ่ายตรงข้าม จนเกิดเป็นสงครามกลางเมืองและทำให้สิทธิมนุษยชนเสื่อมถอย

๘) อัฟกานิสถาน : การเจรจาสันติภาพกับกลุ่มตาลีบัน การตัดสินใจสำคัญเกี่ยวกับการคงกำลังกองทัพของสหรัฐฯ ไว้ในประเทศ และการตกลงการสนับสนุนทางการเงินของนาโต้

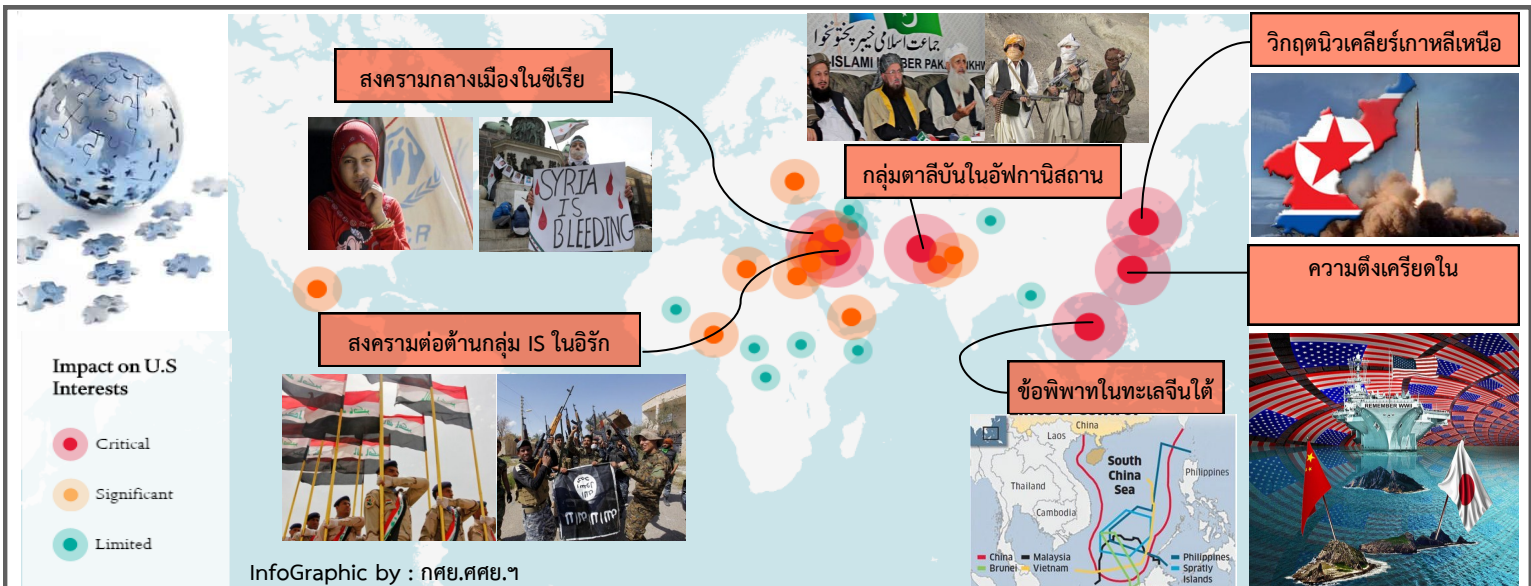
๙) ข้อพิพาททะเลจีนใต้ : การเผชิญหน้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ จากปฏิบัติการ FONOP (Freedom of Navigation Operation) และกรณีความ

๑๐ สถานการณ์ความขัดแย้งทั่วโลกที่น่าจับตามองในปี ค.ศ. ๒๐๑๖

สถานการณ์ความขัดแย้งทั่วโลกส่วนใหญ่เกี่ยวข้องและเป็นผลพวงจากกรณี การเกิดขึ้นของกลุ่ม Islamic State (IS), ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับกลุ่มต่อต้านรัฐ, สงครามกลางเมือง และข้อพิพาทเหนือดินแดน โดยมี ๑๐ สถานการณ์ความขัดแย้งที่น่าสนใจ ดังนี้

๑) ซีเรีย และอิรัก : ในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ ที่ผ่านมา สถานการณ์สงครามกลางเมืองในซีเรีย การลุกลามของกลุ่ม IS ได้สร้างผลกระทบข้ามภูมิภาคในเรื่องผู้อพยพอีกทั้งมีประเทศมหาอำนาจหลายประเทศเข้ามาแทรกแซงและมีบทบาทมาก นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งทางศาสนาระหว่างนิกายชีอะห์และซุนนี

๒) ตุรกี : สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ ตั้งแต่ช่วง ๑๙๘๔ ระหว่างรัฐบาลและพรรค Kurdistan Workers' Party (PKK) ที่

ขัดแย้งระหว่างจีนกับประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ

๑๐) โคลอมเบีย : การเจรจาสันติภาพระหว่างรัฐบาลโคลอมเบียกับกองกำลังฝ่ายปฏิวัติ (Revolutionary Armed Forces of Colombia หรือ Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia: FARC) ซึ่งอาจนำมาสู่การยุติการสู้รบที่ยาวนานกว่า ๕๑ ปี

สถานการณ์ความขัดแย้งที่มีผลต่อยุทธศาสตร์ความมั่นคงในมุมมองของสหรัฐฯ

Center for Preventive Action, Council on Foreign Relations (CFR) ซึ่งเป็นหน่วยงานคลังสมองที่เป็นองค์กรอิสระของสหรัฐฯ ที่สนับสนุนการจัดทำนโยบายการต่างประเทศของสหรัฐฯ ได้ทำการสำรวจและสอบถามความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่รัฐบาล นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมาประเมินสถานการณ์ และจัดลำดับความสำคัญของแนวโน้มความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ และการวางนโยบาย โดยในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ แบ่งสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางการเมืองและความขัดแย้งของประเทศต่างๆ ที่เรียงตามความสำคัญใน ๓ ระดับ คือ Tier 1 มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์และเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของสหรัฐฯ โดยตรง Tier 2 มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ แต่ไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของสหรัฐฯ โดยตรง และ Tier 3 เป็นความขัดแย้งในภูมิภาคไม่กระทบทางยุทธศาสตร์และผลประโยชน์โดยตรงของสหรัฐฯ โดยสถานการณ์ความขัดแย้งในระดับ Tier 1 ที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อนโยบายการต่างประเทศของสหรัฐฯ และอาจส่งผลกระทบต่อนโยบายของหลายประเทศ ที่สำคัญมี ๖ สถานการณ์ ดังนี้

๑) กลุ่มตาลีบันในประเทศอัฟกานิสถาน : การเจรจาสันติภาพระหว่างกลุ่มตาลีบันที่มีผู้นำคนใหม่ คือ นาย Akhtar Mohammad Mansour แกนนำกลุ่มตาลีบันคนใหม่ กับรัฐบาลอัฟกานิสถานโดยประธานาธิบดี Ashraf Ghani รวมทั้งล่าสุดสหรัฐฯ เปลี่ยนแผนไม่ถอนทหารออกจากอัฟกานิสถานหลังจากกลุ่มตาลีบันกลับมาสร้างสถานการณ์รุนแรงอย่างต่อเนื่องอีกครั้ง ทั้งนี้ ประธานาธิบดีโอบามา ได้ประกาศถอนทหาร ๙,๘๐๐ คน ออกจากอัฟกานิสถานแต่ล่าสุดได้ประกาศว่าจะคงกำลังทหารไว้ ๕,๕๐๐ คน จนถึงสิ้นปี ค.ศ. ๒๐๑๗

๒) สงครามกลางเมืองในซีเรีย : สงครามกลางเมืองระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มกบฏต่อต้านประธานาธิบดี Bashar al-Assad และการเข้ามาขยายอิทธิพลของกลุ่ม IS รวมทั้งการแทรกแซงของมหาอำนาจ คือ รัสเซียและสหรัฐฯ รวมทั้งล่าสุดหลังเหตุการณ์โจมตีปารีส ที่กลุ่ม IS ออกมาแสดงความรับผิดชอบ ทำให้ฝรั่งเศสและอังกฤษเข้ามามีส่วนร่วมในการโจมตีกลุ่ม IS ในซีเรียมากขึ้น นอกจากนี้ สงครามกลางเมืองซีเรียยังส่งผลให้เกิดผู้อพยพเข้าไปในยุโรปมากขึ้น

๓) ข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ : การสร้างเกาะเทียมของจีนสร้างความไม่พอใจต่อหลายประเทศในอาเซียนที่มีข้อพิพาทกัน โดยปัจจุบัน สหรัฐฯ ได้มีการส่งเรือลาดตระเวนเข้ามาในเขต ๑๒ ไมล์ทะเลบริเวณเกาะเทียม นอกจากนี้ จีนได้มีการสร้างท่าเรือ ฐานทัพทางทหาร และมียุทธโศปกรณ์ประจำการในเกาะเทียม ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวอาจนำมาสู่ความขัดแย้งทางทหารที่มีหลายประเทศในอาเซียนเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

๔) ความตึงเครียดในทะเลจีนตะวันออก : หลังจากจีนได้ประกาศเขตป้องกันทางอากาศ (Air Defense Identification Zone: ADIZ) ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๓ ทำให้สถานการณ์ในทะเลจีนตะวันออกคุกรุ่นมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่ดินและญี่ปุ่นมีโครงการพัฒนาบ่อก๊าซธรรมชาติร่วมกันในบริเวณที่มีข้อขัดแย้ง แต่เมื่อเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา จีนได้ดำเนินโครงการบ่อก๊าซธรรมชาติเข้ามาใกล้เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone: EEZ) ของญี่ปุ่น อีกทั้ง ปัจจุบันญี่ปุ่นมีนโยบายที่เป็นชาตินิยมมากขึ้น รวมถึงการแทรกแซงของสหรัฐฯ ในภูมิภาค ที่อาจทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกันได้มากขึ้น

๕) วิกฤตนิวเคลียร์เกาหลีเหนือ : เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๒๐๑๕ เกาหลีเหนือได้ยิงปืนข้ามเขตชายแดนไปยังเกาหลีใต้ ในพื้นที่เขตปลอดทหาร (Demilitarized Zone: DMZ) นอกจากนี้ ยังมีกรณีเรื่องความมั่นคงไซเบอร์และล่าสุดเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. ๒๐๑๖ ซึ่งเกาหลีเหนือมีการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ ครั้งที่ ๔ โดยอ้างว่าเป็นระเบิดไฮโดรเจน ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ สหรัฐฯ ให้การสนับสนุนเกาหลีใต้ด้วยการทำข้อตกลงทางการทหารและมีการเคลื่อนย้ายกำลังพลของสหรัฐฯ กว่า ๖ หมื่นนายเข้าไปประจำการในเกาหลีใต้

๖) สงครามต่อต้านกลุ่ม IS ในอิรัก : การคุกคามของกลุ่ม IS เข้าไปในอิรักตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ทำให้สหรัฐฯ ไม่สามารถจะละทิ้งอิรักไปได้ตามที่ได้เคยประกาศไว้ โดยล่าสุดประธานาธิบดีโอบามาได้ส่งกองกำลังรบพิเศษ ๓,๕๐๐ คน เข้าร่วมต่อสู้กับกลุ่ม IS ในอิรัก ทั้งนี้ เมื่อเดือนธันวาคม ที่ผ่านมากองกำลังรักษาความปลอดภัยของอิรักได้ยึดเมือง Ramadi ซึ่งเป็นเมืองยุทธศาสตร์หลักคืนจากกลุ่ม IS ได้ รวมทั้งอิรักยังเกิดสงครามภายในระหว่างนิกายสุหนี่และชีอะห์ ที่ทวีความรุนแรงขึ้นอีกด้วย

จะเห็นว่า สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นมี ๓ สถานการณ์ความขัดแย้งสำคัญที่น่าจับตามองสำหรับประเทศไทยได้แก่ (๑) กลุ่มตาลีบันในอัฟกานิสถาน (๒) สงครามกลางเมืองในซีเรีย และ (๓) ข้อพิพาททะเลจีนใต้ ซึ่งใน ๒ สถานการณ์แรกนั้นจะเกี่ยวข้องกับการขยายตัวของกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่ม IS ที่อาจขยายตัวเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนในเรื่องข้อพิพาททะเลจีนใต้ จะส่งผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพในการเป็นอาเซียนและการสะสมอาวุธของประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะประเทศที่มีข้อขัดแย้งโดยตรง รวมทั้งการรักษาสมดุลของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคอีกด้วย

บททิ้งท้าย

การประมวลสถานการณ์ความขัดแย้งในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ เปรียบเหมือนการสำรวจสถานะแวดล้อมโลก ซึ่งทำให้เห็นว่าแนวโน้มความขัดแย้งดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้สถานะแวดล้อมของโลกในอนาคตเผชิญกับภัยคุกคามมากขึ้นในทุกมิติ ทั้งนี้ หน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกองทัพไทยควรนำมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เพื่อวางแผนวางรับมือและป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งการปรับวางยุทธศาสตร์นโยบาย และทิศทางของประเทศ ในการรับมือกับภัยคุกคามที่สำคัญเหล่านี้ให้ทันทั่วทั้งที่ต่อไป

อ้างอิง

- 10 Conflicts to Watch in 2016. <http://foreignpolicy.com/2016/01/03/10-conflicts-to-watch-in-2016/>.
- Preventive Priorities Survey 2016. Council on Foreign Relations
- Global Conflict Tracker. <http://www.cfr.org/global/global-conflict-tracker/p32137#/>
- Global Trends 2030: Alternative Worlds. National Intelligence Council

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (กศย. ศศย. สปท.) T/F : ๐๒ ๒๗๕-๕๗๑๕

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

- การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน / สิ่งแวดล้อม
- อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม